

O šolskih spraševanjih na deželi.

Lepše drevesce cvete in rodi
Na vrtu, ko v prositi naravi,
Pa takrat, ko od vsake strani,
Obdelajo v roki ga pravi.

Ako so šolska spraševanja to, kar morajo biti, naj očitno kažejo, kaj so otroci in učitelji med letom storili; to pa se spoznava, če se primerja čas, zmožnost, učenost, izvirajoča iz njihove dobre volje ali pridnosti.

To se pa ne doseže, če se učitelj pri spraševanju skazuje z boljšimi učenci; slabejši so neme osebe, poslušavec sedi na ternji, in dolgi čas pase, in otroci ne spoznajo, da bi to kaj veljalo, kar je zares hvale vredno, ker tisti otroci, kateri naj bolj odgovarjajo, niso med letom naj več storili.

Hvale vredno je le to, kar se učenec nauči, kar razumé, oziroma na čas in pridnost.

Šolska spraševanja bi morala tedaj takošna biti:

1. Pervosednik, nikdar pa učitelj, naj kliče spraševanje, ter naj pri vsakem učencu iz zaznamka pové, kako je bil med letom priden, kako dolgo že v šolo hodi; zakaj, velik razloček je, ali učenec hodi 4 ali 6 let v šolo; učitelj sprašuje to ali uno gradivo, kar mu pervosednik bolj na drobno določi. Tako pa ne bo mogoče, da bi se poslušavci s samim izkazovanjem (paradami) pri spraševanjih dolgočasili, marveč bodo spraševanja prav zanimovale in mikale. ¹⁾

2. Na tej podlagi naj se delijo tudi šolska darila, ne pa po praznih sijajnostih in drugih okolnostih, post., če je učencev oče župan, bogat gostilničar, ali kak poseben fajmoštrov ali

¹⁾ Kar tukaj tirjate, se ima zgoditi med letom, kedar višji gospod šolo ogleduje; očitna spraševanja pa so naj več bolj v ta namen, da se starši in drugi prijatelji šol prepričajo, da so se otroci res kaj naučili. — Kaj bi potem nezvedenci (lajen) od šole mislili, ko bi otroci tako ali tako odgovarjali. Previden šolski nadzornik si ne odbira dan spraševanja, da bi šolo pregledoval, marveč pride kakor tat; on je tudi toliko vljuden, da učitelja ne bo rad, če ni v to prisiljen, očitno v zadrego spravljaj, kar bi se pa lahko zgodilo, ako bi vedno on učence klical in vprašanja stavil. — Učitelj na deželi je večkrat vesel, da kaj otrok v šolo dobi, on tedaj tiste, ktere ima v šoli, sprašuje in pripravlja za očitno spraševanje. To pa vendar vsaki vé in spozná, da morajo otroci za očitno spraševanje kolikor toliko pripravljeni biti; nazočnost tujih gostov jih osupne, prestrašijo se, in še, kar dobro znajo, bojazljivo pripovedujejo.

To pa vsaki, če je količkaj zveden, precej spozná, ali so otroci na vprašanja vajeni, kakor popkarji, ali pametno in umno podučeni; sicer moramo pa reči, da smo dostikrat pri spraševanjih vidili, kako je šolski ogleda sam učence klical in spraševal, pa tudi učeniku pripuščal, da je potem po svojem spraševal. Povedati pa moramo, da nismo za takošno ravnanje, kjer se učenik očitno na oder postavlja; modri šolski predniki si zato iščejo bolj vgodne prilike. Vredn.

učiteljev znanec ali prijatelj. Tudi to ni prav in se ne sme priuščati, da bi kdo drugi, post., oče ali boter kakega otroka svojemu ljubljenceku kupoval ali dajal sam ali po učeniku v šoli darila, sicer se pri obdarovanem in tudi pri drugih otrocih zadržuje ljubezen do pravice in resničnih zaslug; za ves čas življenja se jih prime misel, da velja le tisti, kdor ima kakšnega prijatelja, — kajti, kar si otrok v šoli zapomni, to si zapomni za svoje življenje — in kedar enkrat odraste in si stan odbere, tudi po tem ravná v svojem življenji; in človeška družba postane potem takošna, kakoršna je v resnici: vsaki si išče prijateljev v višjih krogih; zmožnosti in zasluge so pa le postranska reč; svet se ozira le takrat na nje, kedar se prilegajo vladajoči samovoljnosti. ²⁾

Dobro bi bilo, da bi se tudi nedeljskim učencem in učenkam toda vsakim posebej nagrade delile. ³⁾

Prepričati kmeta, da mu vlada dobro hoče, ko mu veleva otroke v šolo pošiljati, da bi se tu kaj koristnega naučili, naj bi se otrokom, ki se posebno pridno učé, nekaj časa pregledalo, posebno ta čas, kedar jih starši na polji potrebujejo; tudi celó šolsko leto naj bi se jim pregledalo, temveč ker učenci na kmetih niso le kar učenci, kakor po mestih. ⁴⁾

Tudi je na deželi potrebno, da šolski prazniki spadajo v

²⁾ Ne zamerite, gospod pisavec, da vam zopet v besedo segamo!

1. Darila vé bolje učitelj odločevati, kakor šolski ogleda, ki otroka le enkrat vidi. Drugo, kar rečete, je prav imenitno, rekel bi — vestna reč, in če je tehtnica pri zaslugah na obe strani enaka, naj se raji ubožen kakor bogat obdaruje. Primeri se pa dostikrat in prav rado, da so otroci premožnih staršev bolj pridni in vbojgljivi, in ker so bogati, jih ne more učitelj prezirati. — Naj pa učitelj ravná še tako pošteno, zmirom mu bodo še nekteri očitali sebičnost in samopridnost. To je bilo in bode.

2. Šolska darila napačno razdeljena redijo napuh in ošabnost; da si pa vsaki išče pokrovitelja in da v življenji ne razsoja toliko človekova vrednost, kakor pokroviteljeva oseba, je stara resnica, in preiskovanje tega, koliko je šola tu kriva, bi bilo skoraj nečimurno in prazno, dokler bo svet takošen, kakor je sedaj, — zleg tiči globokeje.

Vredn.

³⁾ Kolikor vemo, je to navada po nekterih krajih; pri nas imajo vsako leto rokodelski učenci očitna spraševanja, in na c. k. normalki se pridnim učencem tudi delé za šolska darila hranilne bukvice, v kterih je že nekaj denarjev na učencevo imé zapisanih.

Vredn.

⁴⁾ Starši že tako radi sami odpust otrokom dovolijo, in šola mora dostikrat k temu okó zatisniti; ne bilo bi pa prav, ko bi bilo to veljavno, da pridni prej dokončajo; potem bi hotli vsi starši, da so njih otroci naj bolj pridni. — Šola ni v kazni, ampak v korist; koristi pa ne gre osloboditi vdeležena.

Vredn.

zimske mesce, t. j. da so mesca grudna in svečana, ker je v goratih krajih dostikrat otrokom ta čas nemogoče, da bi v šolo hodili. ⁵⁾

Kar se pa jezika tiče, je pa brez pogoja gotovo, da bi se kmetom vstrezalo, ako bi se v vsaki šoli na deželi nemško učilo, kakor c. k. vlada zahteva. ⁶⁾ H.

Pervi splošni zbor avstrijskih učiteljev na Dunaji.

Sedaj je na svetu vse živo; snujejo in vstanovljajo se mnogoverstni zbori, shodi in skupščine; od naj mogočnejših vladarjev do naj nižjih stanov vse zboruje, ter zamenjuje svoje svete in misli. Zakaj bi si tedaj tudi ljudski učitelji enkrat ne napravili splošnega zbora, v katerim bi očitno razodevali svoje misli in se posvetovali, kako bi se šolstvo in z njim tudi učiteljstvo moglo bolje povzdigovati do svojega pravega stanja?

Že pred dvema leti je nekdo pri Pestalocijevi slovesnosti na Dunaji sprožil misel, da naj bi se poleg »Juristentag-a«, »Architektentag-a«, »Naturforschertag-a« i. t. d. sklical na Dunaj tudi splošni zbor avstrijskih učiteljev. Mnogo se je o tem uganovalo in uganovalo, in se le letos je dunajsko društvo ljudskih učiteljev (»Volksschule«) v seji 7. marca t. l. to reč konečno dognalo, ter je po dovoljenji slavnega c. k. mini-

⁵⁾ Po zimi ne morejo otroci v šolo hoditi, spomladi in poletu pa nočejo, ni ga tedaj vgodnega časa za šolo. (??) Mi pa mislimo, da vsaki šolski prednik je odgovoren za svojo šolo in umé šolski čas tako vrvnati, da otroci morejo v šolo hoditi; tedaj tudi po Gorenskem včasih o velikem delu šola preneha za kakih 14 dni, ker takrat tako otroci ne pridejo v šolo. Kar se tega tiče, je dalje naša misel, da bi bile šolske počitnice za gorensko stran kmetom naj bolj vgodne mesca julija in avgusta, ker ta čas imajo gorenski poljedelci naj več dela, in vse, kar se giblje, pomaga pri delu domá ali na polji. Vreda.

⁶⁾ Kjer sta po dva učitelja na eni šoli in kjer ni število učencev ogromno in kjer otroci redno in pridno v šolo hodijo, je mogoče tudi večje učence poučevati v nemščini, če je treba; kjer pa tega trojnega ni, je nemogoče, in vsaka taka poskušnja je velika potrata zlatega časa; otroci se ne nauče ne nemškega, ne slovenskega. Ali se mar to pravi nemško znati, če post., otrok zná povedati, da se hiša pravi »Haus«, miš pa »Maus«? Ali se bodo mar kmetu telički bolje redili, ali mu bo pšenica bolj bogato plenjala, če bo znal »Redetheile« in po nemški šteti? — Potreba nemškega jezika za človeka, ki ostane na svoji zemlji, in večina ljudi tam umerje, kjer je njih zibelka tekla, je v naši čisto slovenski deželi umetna, in bo skoraj do čistega odpadla, kedar bo pisana beseda resnica postala. — Pametno pa bi bilo, da bi v takih krajih, kakor smo od začetka omenili, zraven čisto slovenske šole, ktera bi bila za vse obligatna, tudi bila prostovoljna nemška šola. Vpraša se pa: V koliko krajih je pa to mogoče? Ljudska šola je prav za prosti stan, in mora bolj segati v nižavo in širjavo kakor na visokost. Ne vemo tedaj, zakaj bi bil nemški jezik kmetu tako potreben, da bi brez njega ne mogel, n. p. žita prodajati pa železa kupovati i. t. d. Vsaki vé, da je človeku dobro, če zna ne samo nemški, temuč tudi drugih živih jezikov, toda ljudska nižja šola se z tujimi jeziki brez škode za pravo omiko pečati ne more. »Vsaki je sam sebi naj bližnji«. Vreda.